

**VISUOMENĖS DALYVAVIMO KRAŠTOVAIZDŽIO FORMAVIME PROGRAMA,
RENGIANT KRAŠTOVAIZDŽIO FORMAVIMO IR EKOLOGINĖS BŪKLĖS GERINIMO
GAMTINIO KARKASO TERITORIJOSE MARIJAMPOLĖS SAVIVALDYBĖJE
PAŠEŠUPIO PARKE PROJEKTĄ**

I SKYRIUS

BENDRA INFORMACIJA APIE PLANUOJAMĄ TVARKYTI TERITORIJĄ

Planuojamas tvarkyti objektas. Vykdamas Kraštovaizdžio formavimo ir ekologinės būklės gerinimo gamtinio karkaso teritorijose Marijampolės savivaldybėje projektą (toliau – Kraštovaizdžio tvarkymo projektas) numatoma sutvarkyti Pašešupio parko teritoriją. Pašešupio parkas yra dendrologiškai vertingas valstybės saugomas gamtos paveldo objektas. Parkas yra Marijampolės savivaldybėje, šiaurinėje Marijampolės miesto dalyje, dešiniajame Šešupės upės krante, Degučių seniūnijoje. Teritorija vakaruose ir šiaurėje ribojasi su Šešupės upės krantais ir sutampa su Marijampolės miesto riba, rytinėje pusėje parką riboja Parko gatvė, pietuose R. Juknevičiaus gatvė ir prie jos esantys miesto pastatai. Bendras planuojamos tvarkyti teritorijos plotas – 25,9916 ha. Pagal nekilnojamojo turto registro centrinio duomenų banko išrašą parkui suformuotame žemės sklype išskirtų žemės naudmenų plotai pasiskirsto taip: keliai – 1,2379 ha, užstatyta teritorija – 10,5468 ha, vandens telkiniai – 0,8482 ha, kita žemė – 13,3587 ha (1 pav.).

Bendras teritorijos kraštovaizdžio pobūdis ir būklė. Pagal Nacionalinį kraštovaizdžio tvarkymo planą (toliau – Nacionalinis planas), patvirtintą Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2015 m. spalio 2 d. įsakymu Nr. D1-703, Pašešupio parko teritorija patenka į Vidurio Pabaltijo žemumų ruožą, Pietvakarių Lietuvos žemumos sritį, Nemuno žemupio mažai miškingos agrarinės lygumos rajoną, molingosios lygumos upėtąjį kraštovaizdį. Pagal kraštovaizdžio sukultūrinimo pobūdį teritorija yra urbanistinė, o pagal jos esamą ir rekomenduojamą naudojimo pobūdį – teritoriškai diferencijuota mišri, t. y. kartu derinami tausojantis ir intensyvus kraštovaizdžio naudojimas. Pagal Nacionalinį planą Pašešupio parkas, kaip ir didžioji Marijampolės miesto teritorijos dalis, pagal bendruosius aplinkosauginių problemų kriterijus priskirtas Sūduvos agrarinės dykros rajonui. Nacionalinis planas miesto kraštovaizdyje numato vystyti esamų ir perspektyvių urbanizacijai skirtų teritorijų tvarkymo reglamentų formavimo strategiją, labiau pritaikant ekstensyvios urbanizacijos reglamentavimą.

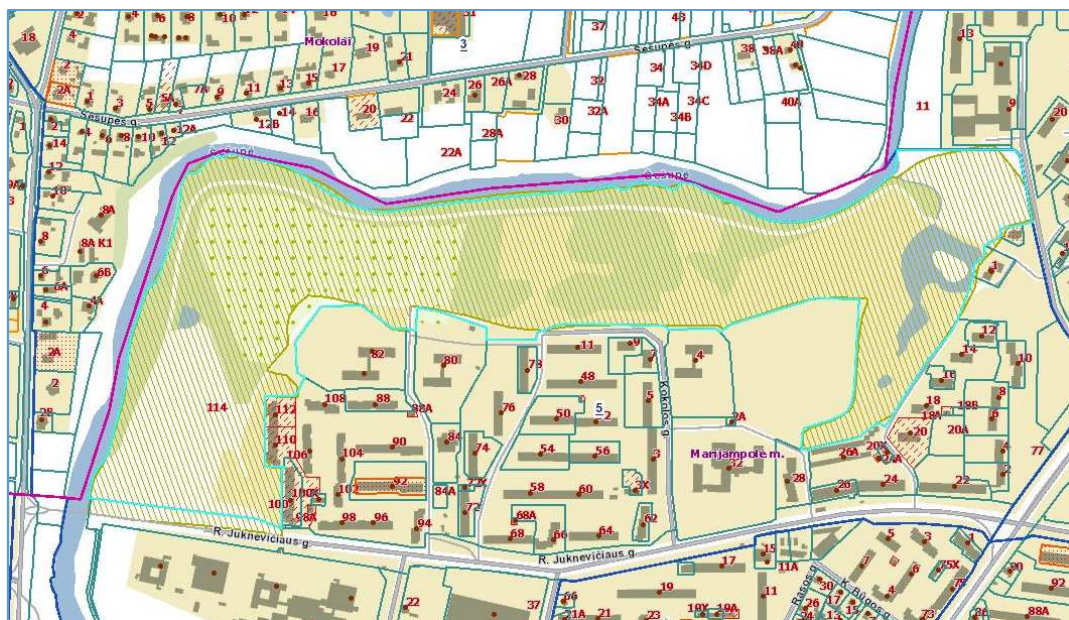
Pagal vizualinį vertinimą Marijampolės miesto kraštovaizdyje vyrauja raiškios ir vidutinės vertikaliosios sąskaidos pusiau atviros didžiąją dalimi apžvelgiamos erdvės. Lyguminiame miesto reljefe Šešupės slėnis ir paslėnio želdinių, žėlinių bei pievų mozaika teikia miesto gyventojams ir svečiams ne tik estetinį pasigėrėjimą, rekreacines galimybes, bet atlieka svarbų biologinės migracijos, ekologinį vaidmenį.

Išsamus teritorijos būklės vertinimas pagal ekologinius vertinimo kriterijus (pažeidžiamumo, stabilumo, retumo, natūralumo, fragmentiškumo) iki šiol nėra atliktas, todėl tai turi būti numatoma atlikti Kraštovaizdžio tvarkymo projekto rengimo metu. Teritorijos būklė turės būti įvertinta pagal ekologinius kriterijus, kurių rekomendacijos pateiktos Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakyme Nr. D1-645 „Dėl reikalavimų gamtotvarkos plano turiniui aprašo patvirtinimo“.

Norint visiškai atskleisti ir paryškinti numatomos tvarkyti vietovės kraštovaizdį, jos gamtines vertybes, reikalinga gerinti parko estetinę būklę formuojant, tvarkant želdynus, ekologiškai labiau jautriose vietose mažinant želdynų defragmentaciją, užtikrinant Šešupės slėniu einančio migracinio koridoriaus stabilumą, kompleksiškai įvertinant, kurias erdves, panoramas

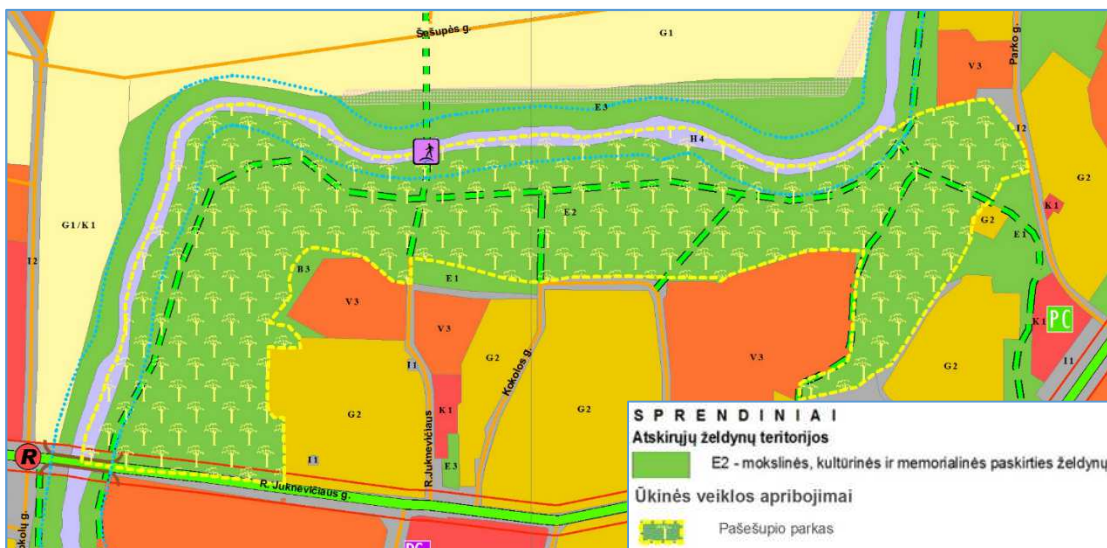
reikalinga atverti, kurias pridengti, numatyti pažintinės, poilsinės infrastruktūros atnaujinimą, įrengimą.

Teritorijos naudojimo reglamentas. Pagal nekilnojamojo turto registro centrinio duomenų banko išrašą Pašešupio parkui suformuotas žemės sklypas priklauso Lietuvos Respublikai, panaudos sutartimi naudoja Marijampolės savivaldybė. Sklypo pagrindinė žemės naudojimo paskirtis – kita, naudojimo būdas – bendro naudojimo (miestų, miestelių ir kaimų ar savivaldybių bendro naudojimo) teritorijos.

1 pav. Pašešupio parkui suformuotas žemės sklypas (Nekilnojamojo turto registras, 2016-11)

Pagal Marijampolės miesto teritorijos bendrąjį planą (toliau – Bendrasis planas), patvirtintą Marijampolės savivaldybės tarybos 2012 m. rugpjūčio 27 d. sprendimu Nr. 1-605 „Dėl Marijampolės miesto teritorijos bendrojo plano patvirtinimo“ Pašešupio parkas priskirtas mokslinės, kultūrinės ir memorialinės paskirties želdynams (2 pav.). Bendrajame plane, plėtojant Marijampolės miesto želdynų ir viešųjų erdvių sistemą, numatyta į miesto želdynų sistemą integruoti Pašešupio parke esančius želdynus. Bendrasis planas numato, kad būtinas esamų miesto parkų kokybinis pagerinimas, miesto gamtos išteklius pritaikant miesto gyventojų pažintinėms ir poilsio reikmėms, todėl gerinant miesto gyvenamosios aplinkos kokybę bei kultūrinę aplinką ir įgyvendinant Bendrojo plano sprendinius, numatytas Pašešupio parko sutvarkymas.

2 pav. Iškarpa iš Marijampolės miesto teritorijos bendrojo plano „Sprendiniai. Teritorijų naudojimo prioritetai ir veiklos apribojimai“

Atkreiptinas dėmesys, kad artimoje analizuojamos teritorijos aplinkoje, kitame Šešupės krante yra numatyta gyvenamosios statybos plėtros zona. Ši teritorija atvira, mažai želdynų, ji be abejonės turi ir turės ateity įtakos formuojant parko kraštovaizdžio estetinį ir ekologinį potencialą.

Kraštovaizdžio vertingosios savybės

Teritorijos išskirtinumas. Marijampolės mieste yra tik viena valstybės saugoma gamtinė teritorija – tai dendrologinę vertę turintis Pašešupio parkas. Saugomu botaniniu gamtos paveldo objektu jis paskelbtas 2007 m. birželio 21 d. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymu Nr. D1-352.

Pašešupio parkas įkurtas XX a. pagal architektės T. Šešelgienės ir inž. T. Jūro projektus. Parkas sodintas dviem etapais tarpukariu ir 1977-1987 m. Šiaurinėje Marijampolės miesto dalyje dešiniajame Šešupės upės paslėnyje darniai sukomponuota gausi rūšimis medžių ir krūmų augalija, atviros erdvės – vejų, takų su asfaltbetonio dangomis tinklas, tvenkinys su sala, paplūdimys, sporto aikštynas. Įspūdinga mažalapčių liepų alėja – pakrantės promenada, pasodinta dar prieš įrengiant parką.

Parko stilius – kraštovaizdžio atkartojantis natūralią gamtą. Atviros erdvės sudaro apie pusę parko ploto. Pasodinti želdiniai dera prie reljefo bei prie į želdyno struktūrą įjungtų savaiminės kilmės Šešupės pakrante besidriekiančių juodalksnio ir trapiojo gluosnio žėlinių.

2003 m. balandžio 11 d. Marijampolės tarybos sprendimu Nr. 577 patvirtintas Marijampolės vandens telkinių apsauginių juostų bei zonų ir parkų bei skverų ribų nustatymo specialusis planas, pagal kurį buvo nustatyta Pašešupio parko riba.

2005 m. draugijos „Žaliuojanti Vilnija“ dendrologai planuojamą teritoriją nagrinėjo ir vertino istoriniu, dendrologiniu bei ūkiniu aspektu, numatė pažeistų gamtos kompleksų bei objektų atkūrimo priemones, pateikė svarbiausių tvarkymo darbų programą. Kartu su Valstybinio žemėtvarkos instituto (dabar – valstybės įmonės Valstybės žemės fondo) specialistais buvo patikslintos parko ribos, parengtas Pašešupio dendrologinę vertę turinčio parko apsaugos, tvarkymo ir naudojimo reglamentas.

Ekologinė vietovės svarba. Vertingiausios analizuojamos teritorijos vertybės yra Šešupės paslėnio kraštovaizdis ir želdiniai. Dendrologiniame parke auga apie 10 tūkstančių įvairių rūšių medžių ir dekoratyvinių krūmų. Jame vyrauja vietinių veislių želdiniai: liepos, klevai, ąžuolai, beržai, alksniai, uosiai, pušys ir įvairių rūšių krūmai. Parko vietinė ir introdukuotoji dendroflora: gaubtasėkliai – Magnoliophyta, Acer negundo, Acer pseudoplatanus „Purpureum“, Aesculus hippocastanum, Alnus glutinosa, Amelanchier spicata, Aronia melanocarpa, Berberis vulgaris, Betula pendula, Cornus alba, Fagus sylvatica, Fagus sylvatica „Purpurea“, Fraxinus pennsylvanica, Hippophae rhamnoides, Lonicera tatarica, Malus Sieboldie, Physocarpus opulifolius, Populus nigra „Italica“, Populus tremula, Prunus cerasifera, Prunus serotina, Quercus palustris, Quercus robur, Quercus rubra, Robinia pseudoacacia, Rosa rugosa, Salix alba „Tristis“, Salix caprea, Salix fragilis, Salix matsudana „Tortuosa“, Salix viminalis, Sambucus nigra, Sambucus racemosa, Sorbus aucuparia, Sorbus intermedia, Tilia cordata, Tilia europaea; pušūnai – Pinophyta, Picea abies, Picea pungens, Picea pungens „Koster“. Vakarinėje parko dalyje įsiterpęs vaismedžių sodas.

Parke yra vertingų senų medžių, tvenkinių, teikiančių ne tik estetinį pasigėrėjimą, bet ir aplinką biologinei įvairovei, kuri išsamiau nebuvo tyrinėta.

Šešupe, jos slėniu ir prie upės prisišliėjusiais miesto bendro naudojimo želdynais driekiasi svarbiausias Marijampolės miesto gamtinio karkaso elementas – regioninis slėninės migracijos

koridorius. Į šį koridorių patenka ir planuojama teritorija. Lyginant su kitais Lietuvos miestais, koridoriaus būklė didesnėje Šešupės slėnio dalyje yra gana gera. Pagal Bendrąjį planą Pašešupio parko teritorija yra patikimo geokologinio potencialo areale, kur kraštovaizdžio formavimo kryptis yra išlaikyti ir saugoti esamą kraštovaizdžio natūralumą, todėl veikla čia turi būti orientuota į minimalius paviršiaus reljefo pokyčius, gerinant kiekybinius ir kokybinius teritorijos apželdinimo rodiklius. Bendrojo plano sprendiniuose numatyta želdynų ugdymui išlaikyti subalansuotus Šešupės slėnių kraštovaizdžio erdvinius parametrus (reguliuojant užstatymo intensyvumą ir didinant želdynų kiekį) bei stiprinti (įteisinti) gamtinio karkaso struktūras pagrindinėje miesto dalyje ir priemiestyje, ypač regioniniame slėninės migracijos koridoriuje prie Šešupės upės. Vienas iš būdų šiems tikslams įgyvendinti yra į miesto želdynų sistemą integruoti saugomoje teritorijoje – dendrologinę vertę turinčiame parke esančius želdynus. Plėtojamas migracijos koridorius ne tik palaikytų gamtinius ryšius, bet ir mažintų miesto oro užterštumą, triukšmo sklaidimą, gerintų oro kokybę, mikroklimatą, estetinį miesto vaizdą.

Kitos vietovės vertybės. Nemažiau svarbi yra aplinkos estetinė vertė bei vertė, kurią vietai priskiria visuomenė. Miesto gyventojai ir svečiai Pašešupio parke mėgsta vaikštinėti, praleisti laiką gamtoje mėgaujantis teikiama estetinė parko nauda, paslėnio parko mikroklimatu, važinėti dviračiais, sportuoti. Parko tvenkinius pamėgę vietos žvejai. Upės pakrantėje įrengti pasivaikščiojimo takai, paplūdimiai, suolai, vaikų žaidimų, lauko treniruoklių, krepšinio, lauko teniso aikštelės, šunų vedžiojimo aikštelė su dresūros infrastruktūra, šiukšliadėžės bendroms atliekoms ir atskiros šunų ekskrementams surinkti. Pašešupio parkas toliau siaura paslėnio želdinių juosta jungiasi su kitais miesto parkais, sukurdamas miesto žaliąją erdvę, prie kurios betarpiškai šliejasi gyvenamieji namai, visuomeniniai ir kitos paskirties objektai. Greta parko yra Degučių daugiabučiai gyvenamieji namai, „Žiburėlio“ mokykla daugiafunkcis centras, vaikų darželis-lopšelis „Šypsenėlė“, „Saulės“ pradinė mokykla, „Sūduvos“ gimnazija, Marijampolės suaugusiųjų mokymo centras, Marijampolės Jaunimo mokykla, Marijampolės profesinio rengimo centras. Už 200 metrų nuo parko įsikūręs ARVI futbolo kompleksas – stadionas ir dengtas maniežas. Kartais parke organizuojami sporto renginiai, pavyzdžiui, orientavimosi varžybos.

2014 metais minint M. Valančiaus blaivystės sąjūdžio 25-metį parko rytinėje dalyje prie tvenkinio Marijampolės jaunųjų valančiukų iniciatyva iš 25 pušelių suformuota Blaivystės alėja.

Dėl funkcionalumo (galimas ir pasyvus, ir aktyvus poilsis) bei patogios padėties (teritorija gyventojų lengvai pasiekama pėsčiomis) parkas marijampoliečiams svarbus ir susisiekimo požiūriu. Esamais parko takais vaikai keliauja į švietimo įstaigas, suaugusieji – į darbovietes.

Nors teritorija yra arti ugdymo įstaigų, tačiau iki šiol ji nepakankamai išnaudojama ekologiniam švietimui, sveikatinimui.

Bendrajame plane konstatuota, kad pastarąjį dešimtmetį didesnis dėmesys ir investicijos buvo skiriami reprezentacinei centrinių miesto želdynų grupei. Tuo tarpu nauji gyvenamųjų kvartalų parkai ir skverai nebuvo kuriami, o kai kurie esami sunyko. Pastaroji problema aktuali ir Pašešupio parkui. Norint padidinti ir tinkamai panaudoti parko teritorijos potencialą, turi būti siekiama ne tik išsaugoti, išryškinti vietovės kraštovaizdžio savitumą, didinti aplinkos sveikumą, estetinį patrauklumą, bet skatinti ir miesto želdynų sistemos integralumą, siejant su gamtinio karkaso elementais užmiestyje, vidinėmis susisiekimo jungtimis tarp miesto centro ir periferijos. Tam reikalinga nuosekliai vykdyti miesto parkų vystymo programą, orientuotą į aktyvaus poilsio formavimą, skatinti visuomenės domėjimąsi juos supančia aplinka, įtraukti ją į kraštovaizdžio formavimą ir tvarkymą.

II SKYRIUS

KRAŠTOVAIZDŽIO TVARKYMO TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

Kraštovaizdžio tvarkymo projekto rengimo tvarka nustatyta Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2015 m. sausio 9 d. įsakymo Nr. D1-12 „Dėl Kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės išsaugojimo 2015–2020 metų veiksmų plano patvirtinimo“ 3 priede „Reikalavimai kraštovaizdžio formavimo ir ekologinės būklės gerinimo gamtinio karkaso teritorijose projektų ir etaloninio kraštovaizdžio formavimo pasienio teritorijose projektų rengimui ir kraštovaizdžio formavimui“ (toliau – „Dėl Kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės išsaugojimo 2015–2020 metų veiksmų plano patvirtinimo“ 3 priedas).

Kraštovaizdžio formavimo ir ekologinės būklės gerinimo gamtinio karkaso teritorijose veikla finansuojama Europos Sąjungos lėšomis pagal 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos 5 prioriteto „Aplinkosauga, gamtos išteklių darnus naudojimas ir prisitaikymas prie klimato kaitos“ 05.5.1-APVA-R-019 priemonę „Kraštovaizdžio apsauga“. Šios veiklos metu, numatomi įgyvendinti sprendiniai atitinka Bendrojo plano sprendinius.

Planuojamo rengti ir įgyvendinti **Kraštovaizdžio tvarkymo projekto tikslas** – užtikrinti Marijampolės miesto kryptingą kraštovaizdžio formavimą ir jo ekologinį stabilumą.

Kraštovaizdžio tvarkymo projekto įgyvendinimo objektas – į Marijampolės miesto gamtinį karkasą patenkantis dendrologinę vertę turintis Pašešupio parkas.

Kraštovaizdžio tvarkymo projekto pagrindiniai uždaviniai:

– numatyti priemonės didinti kraštovaizdžio ekologinę ir estetinę būklę (gerinti želdinių ir žolinių būklę, stiprinti paslėnio ekologines funkcijas, kelti vietovės estetinį potencialą, atskleisti, išryškinti estetines vertybes);

– ugdyti ekologinę visuomenės savimonę (sudaryti sąlygas visuomenei pažinti, domėtis, įsitraukti į puoselėjimą, kūrimą, supratingą vietovės kraštovaizdžio naudojimą).

Problemos, kurias norima išspręsti įgyvendinus Kraštovaizdžio tvarkymo projekto tikslus ir uždavinius. Šiuo metu parko būklė patenkinama. Teritorija šienaujama, drauge išnaikinant savaiminius sąžalynus ir išsaugant santykį tarp atvirų ir uždarų erdvių, laikas nuo laiko šalinami grėsmę keliantys ir ligų pažeisti medžiai, tačiau trūksta kompleksinio sistemingo želdinių priežiūros ir ugdymo plano. Artimoje parkui aplinkoje įsikūrę gyvenamieji namai „užspaudžia“ ir „veržiasi“ į subnatūralios gamtos lopinėlių. Siekiant gerinti miesto gyvenamosios aplinkos kokybę, reikalingas kompleksiškas kraštovaizdžio formavimo ir ekologinės būklės priemonių gamtinio karkaso teritorijoje įvertinimas. Būtina numatyti veiksmus, skatinančius išsaugoti biologinę ir dendrologinę įvairovę, gerinti kokybę, pasiūlyti priemones erozijos pažeistų upės krantų tvarkymui.

Parko esama rekreacinė infrastruktūra nuskurdinta, reikalingas atnaujinimas. Takai prastos būklės, geresnė tik asfaltbetonių grįsto pagrindinio tako, einančio palei upę. Trūksta suolų, informacinių rodyklių, reikalinga įvertinti naujų takų poreikį ir išdėstymą, kad parko lankymas nebūtų stichiškas.

Konkrečios priemonės ir darbai numatomi įgyvendinti, atliekant Pašešupio parko kraštovaizdžio tvarkymo projektą:

– patenkinamos ir nepatenkinamos dendrologinės būklės medžių, krūmų tvarkymas ir pertvarkymas (kertama apie 400 vnt. medžių, šalinami kelmai (išskyrus esančius alejose), sodinama apie 1000 vnt. medžių ir krūmų);

– paviršinių vandens telkinių ir dirbtinių nepratekamų paviršinių vandens telkinių sutvarkymas (kertama paviršinių vandens telkinių šlaituose augantys medžiai ir krūmai, šalinami kelmai, šlaitai užsėjami veja. Tvarkomų šlaitų ilgis apie 450 m. Iškastas gruntas pervežamas apie 1,5 km atstumu ir tolygiai paskleidžiamas, užsėjamas veja);

- priekrančių tvarkymas (kertami medžiai ir krūmai, šalinami kelmai, formuojami šlaitai, tolygiai paskleidžiamas iškastas augalinis gruntas, užsėjama veja. Priekrančių tvarkymo ilgis apie 680 m.);
- pėsčiųjų tako įrengimas (projektuojamo pėsčiųjų tako ilgis apie 800 m., plotis apie 1,5 m, danga – betono trinkelės);
- natūralios gamtos stebėjimo vietų/regyklų įrengimas (apie 5 regyklos);
- mažųjų kraštovaizdžio architektūros statinių įrengimas; visuomenės informavimo ir dalyvavimo užtikrinimas.

III SKYRIUS

REIKALAVIMAI KRAŠTOVAIZDŽIO TVARKYMU

Kraštovaizdžio formavimo ir ekologinės būklės gerinimo gamtinio karkaso teritorijose Marijampolės savivaldybėje Pašešupio parke projekto rengimo metu numatoma:

1. Esamos būklės analizės stadijoje atlikti:

1.1. bendrojo kraštovaizdžio pobūdžio analizę: aprašyti bendrą kraštovaizdžio pobūdį ir jo būklę pagal Nacionalinio kraštovaizdžio tvarkymo plano ar kitų teritorijų planavimo dokumentų sprendinius. Apibūdinti gamtinį karkasą, jo geoekologinį potencialą nurodant gamtinio karkaso tvarkymo kryptis, numatytas planavimo dokumentuose. Atlikti reljefo analizę ir vizualinių kraštovaizdžio savybių vertinimą, įvertinti kraštovaizdžio struktūros elementus, kuriuos būtina išsaugoti nepakeistus;

1.2. dendrologinius tyrimus – ištirti želdynų biologinę įvairovę; sudaryti medžių, krūmų ir kitų augalų asortimentą, tinkantį šiam parkui. Atlikti želdinių dendrologinės būklės įvertinimą. Atliekamas teritorijos būklės įvertinimas pagal ekologinius kriterijus (pažeidžiamumas ir stabilumas, retumas, natūralumas ir tipiškumas, įvairovė, dydis ir fragmentiškumas), kurių taikymo rekomendacijos pateiktos Reikalavimų gamtotvarkos plano turiniui apraše. Jei teritorijoje esama saugomų rūšių, turi būti apibūdinami jų ekologiniai poreikiai, nurodomos priemonės, kurios galėtų pagerinti šių rūšių išlikimo sąlygas;

1.3. urbanistinės struktūros analizę – įvertinti teritorijos užstatymą, inžinerinės, susisiekimo infrastruktūros objektus, aprašyti teritorijoje esančius pastatus bei jų paskirtį, nustatyti teritorijoje esančių takų, mažųjų kraštovaizdžio architektūros statinių ir kt. vietas

1.4. teritorijos socialinių ir ekonominių aspektų analizę – įvertinti teritorijoje vykdomas ir skatintinas veiklas, darančias teigiamą įtaką teritorijos būklei; įvertinti teritorijos naudojimo švietimo reikmėms, gamtosauginio švietimo propagavimo darbų perspektyvas, šios veiklos poveikį teritorijai; identifikuoti vietovę reikšmingai įtakančias veiklas;

1.5. esamos būklės analizės svarbiausios tyrimų išvados grafiškai pavaizduojamos ant topografinio plano (M 1:500), kurį savo lėšomis parengia tiekėjas. Esamos būklės brėžinyje nurodoma: reljefas, hidrografija ir hidrotechnika, augalija, žemės dangos, pastatai ir jų elementai, urbanizuotos teritorijos, lietaus nuotakynas ir drenažas, bendrosios komunikacijos ir kt.;

1.6. Kraštovaizdžio tvarkymo projekto esamos būklės analizės ataskaita raštu suderinama su projektą derinančiomis institucijomis ir organizatoriumi.

2. Konceptijos rengimo ir jos viešo pristatymo visuomenei stadijoje: parengiamas eskizinis projektas, išreiškiantis pagrindines kraštovaizdžio tvarkymo projekto sprendinių idėjas. Grafiškai pavaizduojami pasiūlymų sprendiniai, projektinius sprendinius pagrindžiantys tekstiniai aprašymai. Kraštovaizdžio tvarkymo projekto koncepcijai raštu turi pritarti derinančios institucijos ir organizatorius.

3. Kraštovaizdžio tvarkymo projekto sprendinių konkretizavimo stadijoje:

3.1. Kraštovaizdžio tvarkymo projekto sprendinių konkretizavimo stadijoje parengiami kraštovaizdžio tvarkymo projekto tekstiniai ir grafiniai sprendiniai, parengiama projekto įgyvendinimo sąmata, sutvarkytos teritorijos priežiūros (eksploatacijos) aprašas.

3.2. Kraštovaizdžio tvarkymo projekto tekstinius sprendinius sudaro aiškinamasis raštas, paaiškinantis grafinius sprendinius, sutvarkytos teritorijos priežiūros (eksploatacijos) aprašas. Aprašomi sprendiniai turi būti pagrįsti žiniomis apie teritoriją, įvertinantys ekologinius poreikius ir reikalavimus, stiprinantys estetinį potencialą, ekonomiškai racionalūs, atspindintys vietovės svarbą urbanizuotos teritorijos erdvinėje struktūroje, suformuluojami pasiūlymai, sudarantys sąlygas visuomenei pažinti ir geriau suprasti vietovės gamtinę ir kultūrinę vertę, naudoti teritoriją gamtosauginio švietimo, gamtos ir kultūros paveldo propagavimui.

3.3. Sutvarkytos teritorijos priežiūros (eksploatacijos) apraše numatomi veiksmai ir priemonės, reikalingos nuolatinei teritorijos priežiūrai užtikrinti ir rezultatų ilgaamžiškumui palaikyti, numatomi ir įvertinami bendruomenių įtraukimo į šį procesą būdai ir galimybės. Aprašo turinyje nurodoma: želdinių priežiūros specifika ir ypatumai (šienavimas, genėjimas, atsodinimas, tręšimas, laistymas ir kt.), statinių ir įrenginių priežiūros specifika (dažymas, atnaujinimas ir kt.), minimalios teritorijos priežiūrai reikalingos lėšos, trumpai aptariama teritorijos priežiūra esant ekstremalioms gamtinėms situacijoms, aptariami kiti individualūs teritorijos kasdienės priežiūros ir stebėsenos poreikiai.

3.4. Kraštovaizdžio tvarkymo projekto grafinius sprendinius sudaro:

3.4.1. esamos situacijos planas (M 1:500);

3.4.2. pagrindinis kraštovaizdžio tvarkymo projekto sprendinių brėžinys M 1:500. Jame pateikiama informacija, leidžianti suvokti galutinį sutvarkytos teritorijos vaizdą. Jame tekstu ir grafiniais elementais nurodoma:

- tvarkomos teritorijos pavadinimas, adresas, ribos, plotas;
- parko erdvinės struktūros, pažeistų kompozicinių ir funkcinių ryšių atkūrimas;
- įkarpoje pavaizduojama, kaip teritorija jungiasi su tvarkomos teritorijos gretimybėje esančiais želdiniais, želdynais, takų sistemomis ir pan.;
- natūralių ekosistemų funkcionavimui palikti, išsaugoti ar atkurti plotai (augalų masyvai, juostos, pavieniai augalai, natūralios dangos, vandens telkiniai);
- reljefo formavimo, šlaitų tvirtinimo, vandens surinkimo ir nuvedimo sprendiniai (aprašomos siūlomoms taikyti priemonės nuo erozijos, nuoplovos ir kt.);
- esamos, naikinamos, pertvarkomos ir naujai įrengiamos žemės dangos (natūralios ir dirbtinės);
- esamos, naikinamos, pertvarkomos ir naujai įrengiamos urbanizuotos teritorijos (atraminės sienutės, urbanizuotų teritorijų elementai);
- paliekami, šalinami, naujai įveisiami želdiniai;
- parko vandens telkinių atstatymas (valymas);
- esami, naikinami, pertvarkomi ir naujai įrengiami rekreaciniai takai (detalizuojant takų dangų konstrukciją, profilį ir kt.)
- priemonės vertingų želdynų bei jų sistemų, vandens telkinių, jų sistemos elementų tvarkymui ir išsaugojimui bei darbų techninės specifikacijos;
- mažieji kraštovaizdžio architektūros statiniai: suolai, šiukšliadėžės, informacinis stendas, kelio ženklai, dviračių stovai ir kt.;
- mažųjų kraštovaizdžio architektūros statinių eskizai: suolų, šiukšliadėžių ir kt.;
- besiribojantys keliai, gatvės, šaligatviai, takai, stovėjimo aikštelės ir jų dangos;

– kiti tvarkomai teritorijai aktualūs erdviniai objektai;

3.4.3. teritorijos reljefo (sklypo aukščių) planas (M 1:500). Jame nurodoma: reljefas, esami ir projektuojami aukščiai, nuolydžiai ir lygiai, tvirtinami šlaitai, atraminės sienelės, esami ir projektuojami takai, jų dangos, charakteringi reljefo taškai ir kiti elementai. Aprašant reljefo formavimo sprendinius, turi būti paaiškinama, kaip sprendiniai dera su pamatiniu kraštovaizdžio gamtiniu pobūdžiu ir gretimomis teritorijomis, kiek numatoma nukasti, užpilti grunto (kubiniais metrais), kokios numatomos priemonės nuo erozijos, nuoplovos, paaiškinami kiti sprendiniai;

3.4.4. želdinių planas (M 1:500). Plane sutartiniais ženklais nurodomi paliekami ir šalinami želdiniai, išskirtiniai, vertingi (dendrologiniu, istoriniu, asociatyviu ar kitais požiūriais) želdiniai, perkeliama, persodinami ir naujai sodinami želdiniai, nurodoma, kur atstatomas natūralus augalinis dirvožemio sluoksnis, pateikiama želdinių suvestinė lentelė, kurioje nurodomos želdinių charakteristikos (būklė, aukštis, plotis ir kt.) ir reikalingos želdinių tvarkymo priemonės;

3.4.5. suvestinis sklypo inžinerinių tinklų planas (M 1:500). Plane nurodomos inžinerinių tinklų trasos, skirtingų dangų plotai ir charakteristikos, aikštelės, laiptai, atraminės sienutės ir kitos charakteringos detalės.

3.5. Grafiškai vaizduojant topografinių erdvių duomenų rinkinius, vadovaujama Valstybinės geodezijos ir kartografijos tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2000 m. birželio 19 d. įsakymu Nr. 45 „Dėl techninių reikalavimų reglamento GKTR 2.11.03:2014 „Topografinių erdvių objektų rinkinys ir topografinių erdvių objektų sutartiniai ženklai“ patvirtinimo“. Sprendinių spalviniai ir grafiniai žymėjimai paaiškinami lentelėse. Tekstiniai ir grafiniai sprendiniai pateikiami kompiuterinėmis laikmenomis, galimi dokumentų formatai – pdf, jpg, dwg, shp. Pateikiami ir popieriniai kraštovaizdžio tvarkymo projekto sprendinių variantai.

3.6. Įvertinami kiti specialieji reikalavimai kraštovaizdžio formavimo ir ekologinės būklės gerinimo gamtinio karkaso teritorijose veiklos įgyvendinimui, kurie nustatyti Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2015 m. sausio 9 d. įsakymo Nr. D1-12 „Dėl Kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės išsaugojimo 2015–2020 metais veiksmų plano patvirtinimo“ 3 priede.

4. Kraštovaizdžio tvarkymo projekto sprendinių derinimo ir viešinimo stadijoje:

4.1. pateikiamas kraštovaizdžio tvarkymo projekto sprendinių derinimas raštu su:

4.1.1. Marijampolės savivaldybės vyriausiuoju architektu, kuris įvertina, ar planuojamos veiklos neprieštarauja teritorinio ir strateginio planavimo dokumentuose nustatytiems kraštovaizdžio kokybės tikslams, ar projektas apsvarstytas su visuomene;

4.1.2. Aplinkos apsaugos agentūra, kuri įvertina, ar planuojamos veiklos nedarys neigiamo poveikio kraštovaizdžiui ir gretimoms teritorijoms;

4.2. suderinto kraštovaizdžio tvarkymo projekto sprendinių viešinimas Marijampolės savivaldybės tinklalapyje, Marijampolės savivaldybės patalpose, Degučių seniūnijos patalpose;

4.3. viešas pristatymas visuomenei po ne mažiau kaip 10 kalendorinių dienų nuo kraštovaizdžio tvarkymo projekto sprendinių viešo paskelbimo Marijampolės savivaldybės tinklalapyje, savivaldybės ir seniūnijos patalpose. Viešame pristatyme visuomenei turi dalyvauti projektą derinusių institucijų atstovai;

4.4. atliekamos kitos visuomenės įtraukimo ir informavimo veiklos.

5. Kraštovaizdžio tvarkymo projekto tvirtinimo stadijoje:

5.1. suderintas, viešai pristatytas visuomenei kraštovaizdžio tvarkymo projektas patvirtinamas Marijampolės savivaldybės teisės aktu;

5.2. patvirtintą kraštovaizdžio tvarkymo projektą sudaro šie dokumentai:

5.2.1. duomenys apie kraštovaizdžio tvarkymo projekto rengimo organizatorių ir rengėją;

- 5.2.2. esamos būklės analizės išvadinis brėžinys ir jo aprašymas;
- 5.2.3. grafinius sprendinius pagrindžiantis aiškinamasis raštas;
- 5.2.4. grafiniai sprendiniai;
- 5.2.5. gauti pritarimai (kraštovaizdžio tvarkymo projekto sprendiniams) iš derinančių institucijų;
- 5.2.6. viešo svarstymo ataskaita;
- 5.2.7. projekto įgyvendinimo sąmata ir techninė specifikacija;
- 5.2.8. sutvarkytos teritorijos priežiūros (eksploatacijos) aprašas;
- 5.2.9. kiti dokumentai.

Planuojant ir įgyvendinant teritorijos tvarkymą turi būti vadovaujama šių kraštovaizdžio apsaugą ir su kraštovaizdžio formavimu susijusių veiklų reglamentuojančių teisės aktų reikalavimai:

1. Europos kraštovaizdžio konvencijos;
2. Europos Tarybos ministrų komiteto 2008 m. rekomendacijos CM/Rec (2008 m. vasario 6 d.) 3 dėl Europos kraštovaizdžio konvencijos įgyvendinimo gairių;
3. Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymo;
4. 2014–2020 m. Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos 5 prioriteto „Aplinkosauga, gamtos išteklių darnus naudojimas ir prisitaikymas prie klimato kaitos“ 05.5.1-APVA-R-19 priemonės „Kraštovaizdžio apsauga“ projektų finansavimo sąlygų aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2016 m. kovo 23 d. įsakymu Nr. D1-209 „Dėl 2014-2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos 5 prioriteto „Aplinkosauga ir, gamtos išteklių darnus naudojimas ir prisitaikymas prie klimato kaitos“ 05.5.1-APVA-R-019 priemonės „Kraštovaizdžio apsauga“ projektų finansavimo sąlygų aprašo patvirtinimo“;
5. Kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės išsaugojimo 2015–2020 metų veiksmų plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2015 m. sausio 9 d. įsakymu Nr. D1-12 „Dėl Kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės išsaugojimo 2015–2020 metų veiksmų plano patvirtinimo“;
6. Lietuvos Respublikos želdynų įstatymo ir jį įgyvendinančių teisės aktų:
 - 6.1. Atskirųjų rekreacinės paskirties želdynų plotų normų ir Priklausomųjų želdynų normų (plotų) nustatymo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2007 m. gruodžio 21 d. įsakymu Nr. D1-694 „Dėl Atskirųjų rekreacinės paskirties želdynų plotų normų ir priklausomųjų želdynų normų (plotų) nustatymo tvarkos aprašo patvirtinimo“;
 - 6.2. Atskirųjų ir priklausomųjų želdynų kūrimo ir tvarkymo projektų rengimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2007 m. gruodžio 29 d. įsakymu Nr. D1-719 „Dėl Atskirųjų ir priklausomųjų želdynų kūrimo ir tvarkymo projektų rengimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;
 - 6.3. Atskirųjų želdynų apsaugos ir tvarkymo pavyzdinio reglamento ir Priklausomųjų želdynų apsaugos ir tvarkymo pavyzdinio reglamento, patvirtintų Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2008 m. sausio 29 d. įsakymu Nr. D1-62 „Dėl Atskirųjų želdynų apsaugos ir tvarkymo pavyzdinio reglamento ir Priklausomųjų želdynų apsaugos ir tvarkymo pavyzdinio reglamento patvirtinimo“;
 - 6.4. Želdynų ir želdinių inventorizavimo ir apskaitos taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2008 m. sausio 8 d. įsakymu Nr. D1-5 „Dėl Želdynų ir želdinių inventorizavimo ir apskaitos taisyklių patvirtinimo“;
 - 6.5. Želdinių būklės ekspertizės tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2007 m. gruodžio 14 d. įsakymu Nr. D1-673 „Dėl Želdinių būklės ekspertizės tvarkos aprašo patvirtinimo“;

6.6. Kriterijų, pagal kuriuos medžiai ir krūmai, augantys ne miškų ūkio žemėje, priskiriami saugotiniams, sąrašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2008 m. kovo 12 d. įsakymu Nr. 206 „Dėl kriterijų, pagal kuriuos medžiai ir krūmai, augantys ne miškų ūkio paskirties žemėje, priskiriami saugotiniams, sąrašo patvirtinimo ir medžių ir krūmų priskyrimo saugotiniams“;

6.7. Medžių ir krūmų veisimo, vejų ir gėlynų įrengimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2007 m. gruodžio 29 d. įsakymu Nr. D1-717 „Dėl Medžių ir krūmų veisimo, vejų ir gėlynų įrengimo taisyklių patvirtinimo“;

7. Lietuvos Respublikos Statybos įstatymo ir jį įgyvendinančių teisės aktų;

8. Statybos techninio reglamento STR 2.06.04:2014 „Gatvės ir vietinės reikšmės keliai. Bendrieji reikalavimai“, patvirtinto Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2011 m. gruodžio 2 d. įsakymu Nr. D1-933 „Dėl statybos techninio reglamento STR 2.06.04:2010 „Gatvės. Bendrieji reikalavimai“;

9. Specialiųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992 m. gegužės 12 d. nutarimu Nr. 343 „Dėl specialiųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų patvirtinimo“;

10. Dirbtinių nepratekamų paviršinių vandens telkinių įrengimo ir priežiūros aplinkosaugos reikalavimų aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2012 m. liepos 12 d. įsakymu Nr. D1-590/3D-583 „Dėl dirbtinių nepratekamų paviršinių vandens telkinių įrengimo ir priežiūros aplinkosaugos reikalavimų aprašo patvirtinimo“;

11. Paviršinių vandens telkinių tvarkymo reikalavimų aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2014 m. gruodžio 16 d. įsakymu Nr. D1-1038 „Dėl Paviršinių vandens telkinių tvarkymo reikalavimų aprašo patvirtinimo“.

12. Lietuvos Respublikos kraštovaizdžio politikos kryptių aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. gruodžio 1 d. nutarimu Nr. 1526 „Dėl Lietuvos Respublikos kraštovaizdžio politikos kryptių aprašo patvirtinimo“;

13. Gamtinio karkaso nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2007 m. vasario 14 d. įsakymu Nr. D1-96 „Dėl Gamtinio karkaso nuostatų patvirtinimo“;

14. Reikalavimų gamtotvarkos plano turiniui aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. gruodžio 14 d. įsakymu Nr. D1-645 „Dėl Reikalavimų gamtotvarkos plano turiniui aprašo patvirtinimo“;

15. Nacionalinio kraštovaizdžio tvarkymo plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2015 m. spalio 2 d. įsakymu Nr. D1-703 „Dėl Nacionalinio kraštovaizdžio tvarkymo plano patvirtinimo“;

16. Marijampolės miesto teritorijos bendrojo plano, patvirtinto Marijampolės savivaldybės tarybos 2012 m. rugpjūčio 27 d. sprendimu Nr. 1-605 „Dėl Marijampolės miesto teritorijos bendrojo plano patvirtinimo“;

17. Marijampolės savivaldybės tarybos 2014 m. gruodžio 22 d. sprendimu Nr. 1-393 „Dėl pritarimo Marijampolės savivaldybės teritorijos ir Marijampolės miesto teritorijos bendrųjų planų keitimui“ rengiamo Marijampolės miesto teritorijos bendrojo plano keitimo;

18. Marijampolės miesto želdynų sistemos plėtojimo ir tvarkymo specialiojo plano, patvirtinto Marijampolės savivaldybės tarybos 2012 m. rugpjūčio 27 d. sprendimu Nr. 1-608 „Dėl Marijampolės miesto želdynų sistemos plėtojimo ir tvarkymo specialiojo plano patvirtinimo“;

19. Marijampolės miesto pėsčiųjų ir dviračių takų specialiojo plano, patvirtinto Marijampolės savivaldybės tarybos 2012 m. rugpjūčio 27 d. sprendimu Nr. 1-607 „Dėl Marijampolės miesto pėsčiųjų ir dviračių takų specialiojo plano patvirtinimo“;

20. R. Juknevičiaus, K. Būgos, Kauno, Parko gatvių kvartalo Marijampolėje žemės sklypų prie pastatų ir daugiabučių gyvenamųjų namų suformavimo, išplečiant R. Juknevičiaus gatvę, Pašešupio parką ir Pašešupio parko pėsčiųjų taką, detaliojo plano, patvirtinto Marijampolės savivaldybės tarybos 2010 m. rugpjūčio 30 d. sprendimu Nr. 1-1338 „Dėl R. Juknevičiaus, K. Būgos, Kauno, Parko gatvių kvartalo Marijampolėje detaliojo plano patvirtinimo“;

21. Produktų, kurių viešiesiems pirkimams taikytini aplinkos apsaugos kriterijai, sąrašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2011 m. birželio 28 d. įsakymu Nr. D1-508 „Dėl Produktų, kurių viešiesiems pirkimams taikytini aplinkos apsaugos kriterijai, sąrašų, Aplinkos apsaugos kriterijų ir Aplinkos apsaugos kriterijų, kuriuos perkančiosios organizacijos turi taikyti pirkdamos prekes, paslaugas ar darbus, taikymo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

IV SKYRIUS BENDRADARBIAVIMO SU VISUOMENE PLANAS

Visuomenės dalyvavimo tikslas, rengiant Kraštovaizdžio tvarkymo programą, yra užtikrinti skaidrų interesų derinimą ir viešojo intereso gynimą; aktyvų, kūrybingą, pozityvų, konstruktyvų įsitraukimą į vietos kraštovaizdžio apsaugą ir formavimą; taip pat bendruomeniškumo stiprinimas, puoselėjant vietovių išskirtinumą ir tradicijas bei racionaliai sprendžiant aktualias problemas, pasitelkiant vietos resursus; vietos gyventojų sąmoningumo ir išprusimo kraštovaizdžio srityje didinimas; socialinės įtampos mažinimas. Projekto rengimo ir įgyvendinimo metu išipareigojama vykdyti šias visuomenės informavimo, dialogo palaikymo, švietimo ir įsitraukimą į kraštovaizdžio formavimą skatinančias veiklas, nurodytas 1 lentelėje.

1 lentelė. **Visuomenės informavimo, dialogo palaikymo, švietimo ir įsitraukimo į kraštovaizdžio formavimą skatinančios veiklos**

Stadija	Visuomenės informavimo, dialogo palaikymo, įtraukimo į kraštovaizdžio formavimą tikslai	Turinys (būdų ir priemonių, kurie padės visuomenei įsitraukti į tvarkomos teritorijos kraštovaizdžio formavimą, aprašymas)
Viso projekto rengimo bei įgyvendinimo metu	Nuolat informuoti visuomenę apie Pašešupio parko teritorijoje planuojamą vykdyti ir vykdomą projektą, sudaryti sąlygas visuomenei dalyvauti projekte nuo idėjos formulavimo iki sprendinių įgyvendinimo	Visa informacija apie projektą ir jo įgyvendinimą bus teikiama šiais būdais: 1) <i>elektroninėje erdvėje</i> – Marijampolės savivaldybės internetiniame puslapyje www.marijampole.lt . Skelbiama informacija apie siūlymus (inicijavimą) vykdyti teritorijos tvarkymą, skelbiami sprendimai, susiję su projektavimo darbų pradžia (sprendimas, techninė užduotis, kita susijusi informacija). Šioje paskyroje pateikiama informacija apie pasiūlymų teikimo tvarką ir susipažinimo su parengtais dokumentais tvarką bei jų viešo svarstymo vietą, laiką, viešam svarstymui pateiktus sprendinius, patvirtinto projekto sprendinius; 2) <i>planavimo organizatoriaus buveinėje</i> – Marijampolės savivaldybės administracijos pastate, 1 aukšto skelbimų lentoje informuojama apie projekto rengimo pradžią ir tikslus, organizatorių ir projekto dokumentų rengėją, apie pasiūlymų teikimo ir susipažinimo su teritorijų planavimo

		<p>dokumentu tvarką, viešo svarstymo vietą ir laiką. Apie projektą naujausią informaciją galima gauti Marijampolės savivaldybės administracijos Planavimo ir investicijų skyriuje, 315 kab. ir Aplinkos valdymo skyriuje, 302 kab., adresu J. Basanavičiaus a. 1, Marijampolė. Kontaktiniai asmenys – Jolita Kavaliauskienė, el. p., jolita.kavaliauskiene@marijampole.lt, tel. (8 343) 90 085 ir Mindaugas Lelešius, el.p., mindaugas.lelesius@marijampole.lt, tel. (8 343) 90 082.</p> <p>3) <i>seniūnijos skelbimų lentoje</i> – Degučių seniūnijoje informuojama apie teritorijos projekto dokumentų rengimo pradžią ir tikslus, apie pasiūlymų teikimo tvarką ir parengtų dokumentų viešo svarstymo vietą ir laiką;</p> <p>4) <i>žodžiu ar raštu</i> – pagal suinteresuotų asmenų žodinius ir rašytinius paklausimus.</p>
Esamos būklės analizė	<p>1) išsiaiškinti visuomenei svarbius vietovės elementus, vertybes, funkcijas;</p> <p>2) suteikti visuomenei žinių apie vietovės svarbą ir išskirtinumą;</p> <p>3) šviesti artimiausių ugdymo įstaigų bendruomenes apie kraštovaizdžio srities integravimą į švietimą, suteikti žinių, kaip šios įstaigos gali įsitraukti į kraštovaizdžio formavimo procesą; išsiaiškinti, kokius lūkesčius su šia teritorija sieja švietimo ir ugdymo įstaigos, kokie jų poreikiai;</p> <p>4) įtraukti į teritorijos formavimą aktyviausius visuomenės veikėjus, šviesuolius, kurie norėtų ir galėtų savo idėjomis prisidėti prie šio projekto vystymo</p>	<p>1) siekiant pirmo tikslo – informacija teikiama Marijampolės savivaldybės internetiniame puslapyje www.marijampole.lt; nuomonę, ką svarbu planuojamoje teritorijoje tvarkyti, galima teikti Marijampolės savivaldybės administracijos Planavimo ir investicijų skyriaus vyr. specialistei Jolitai Kavaliauskienei, el. p. jolita.kavaliauskiene@marijampole.lt, tel. (8 343) 90 085 ir Aplinkos valdymo skyriaus vedėjui Mindaugui Lelešiui, el.p., mindaugas.lelesius@marijampole.lt, tel. (8 343) 90 082.</p> <p>2) siekiant antro, trečio ir ketvirto tikslų – Marijampolės savivaldybės administracijos patalpose projekto rengėjai kartu dalyvaujant Marijampolės savivaldybės specialistams pristato visuomenei planuojamos tvarkyti teritorijos svarbą miesto aplinkoje, teritorijos tvarkymo poreikius ir galimybes.</p> <p>Susitikimo metu taip pat vyks diskusija, kurios metu, dalyvaujant Savivaldybės specialistams, Aplinkos apsaugos agentūros specialistams ir kt., bus siekiama išsiaiškinti, kaip ugdymo įstaigos galėtų, norėtų įsitraukti į tvarkomos teritorijos formavimą, kokie jų lūkesčiai, kaip galima būtų projekto metu sukauptą medžiagą pritaikyti ugdymo poreikiams.</p> <p>Projekto rengėjai esamos būklės analizės ataskaitą raštu suderina su projektą derinančiomis institucijomis ir organizatoriumi.</p>
Koncepcijos rengimas ir jos viešas pristatymas	Tartis, kaip gerinti koncepcijos pasiūlymus, kad gerėtų kraštovaizdžio kokybė; įvertinti, ar	Koncepcija paviešinama Marijampolės savivaldybės internetiniame puslapyje www.marijampole.lt . Išsiunčiami kvietimai su nuoroda į parengtą koncepciją Degučių seniūnijai,

visuomenei	siūlomos teritorijos tvarkymo priemonės atitinka visuomenės lūkesčius; didinti supratimą apie kraštovaizdžio vertę ir vaidmenį	aktyviausioms miesto bendruomenėms, derinančioms institucijoms, taip pat artimiausioms švietimo įstaigoms su kvietimu dalyvauti viešuose svarstymuose. Projekto rengėjai suorganizuoja koncepcijos viešą pristatymą, po jo parengia viešo svarstymo ataskaitą, kurioje apibendrina visuomenės pasiūlymus, kodėl į juos atsižvelgta ar neatsižvelgta. Kylant daug diskusijų visuomenėje, gali būti organizuojamas susitikimas, pasikviečiant atitinkamos srities specialistus.
Projekto sprendinių konkretizavimas Projekto sprendinių derinimas ir viešinimas	Išgirsti visuomenės pastabas, jų nuomonę ir pasiūlymus dėl projekto sprendinių, taip pat specialistų pasiūlymus, kaip tobulinti projektą ir į juos atsižvelgti	Projekto rengėjai sprendinius derina su atsakingomis institucijomis, tada suorganizuoja viešą pristatymą. Sprendiniai viešai eksponuojami Marijampolės savivaldybės internetiniame puslapyje www.marijampole.lt , Marijampolės savivaldybės administracijos pastate, 1 aukšto skelbimų lentoje, Degučių seniūnijos skelbimų lentoje. Pastabos, pasiūlymai teikiami el. paštu jolita.kavaliauskiene@marijampole.lt , mindaugas.lelešius@marijampole.lt , tel. (8 343) 90 082 ar tiesiogiai atvykus į Marijampolės savivaldybės administraciją, 315 kab., 302 kab. adresu J. Basanavičiaus a. 1, Marijampolė. Išsiunčiami kvietimai su nuoroda apie parengtus projekto sprendinius aktyviausioms miesto bendruomenėms, taip pat artimiausioms švietimo įstaigoms su kvietimu dalyvauti viešame pristatyme.
Projekto tvirtinimas		Informacija teikiama Marijampolės savivaldybės internetiniame puslapyje www.marijampole.lt .
Projekto įgyvendinimas	Išsiaiškinti, kaip visuomenė nori ir gali dalyvauti įgyvendinant projektą	Informacija apie projekto įgyvendinimą teikiama Marijampolės savivaldybės internetiniame puslapyje www.marijampole.lt . Pastabos, pasiūlymai teikiami el. paštu jolita.kavaliauskiene@marijampole.lt . Organizuojamas parengto projekto pristatymas artimiausioms ugdymo įstaigoms, organizacijoms, bendruomenėms, kurio metu bus siekiama išsiaiškinti, kaip jos norėtų prisidėti prie teritorijos priežiūros ir jos būklės stebėjimo.